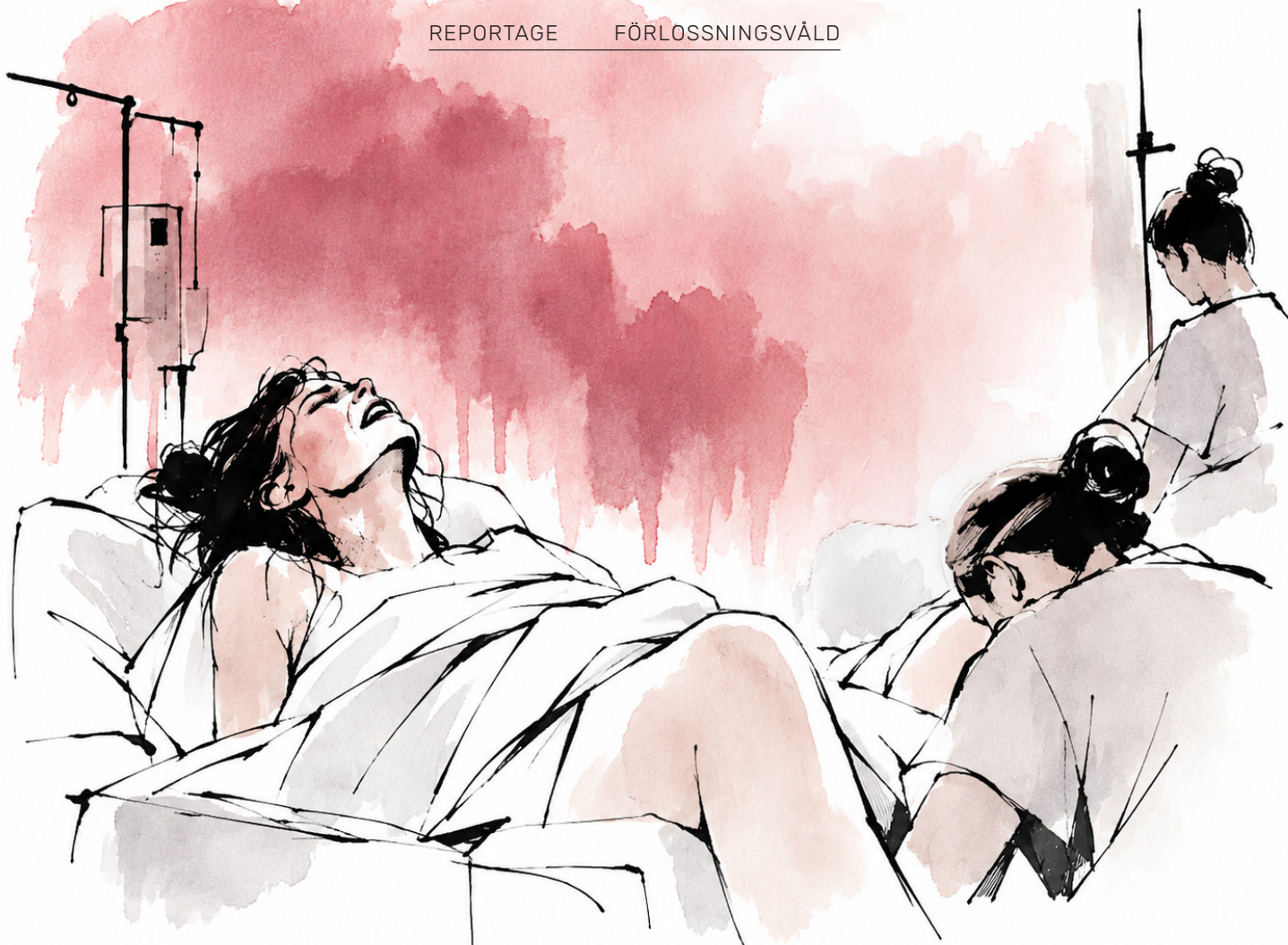

Kvinnor vittnar om obstetriskt våld i svensk förlossningsvård:

"Jag trodde jag skulle dö"

Obstetriskt våld – när vårdpersonal genom förnedrande behandling tar kontroll över födande kvinnors kroppar – drabbar miljontals kvinnor världen över. Även kvinnor i Sverige, visar forskning från Linnéuniversitetet och vittnesmål till Hertha. Det kan till och med bli en upplevelse som får kvinnor att avstå fler barn. Här följer två kvinnors berättelser.

TEXT: IREM CÖREKCI BENGTTSSON

SARA ÄR LÄKARE och arbetar på en vårdcentral i södra Sverige. Maria är upphandlare och bor i mellansverige. De har aldrig träffats och ställer upp på intervju för Hertha anonymt. Deras förlossningar var unika, precis som alla förlossningar är. Men när de, efter varsin traumatisk förlossning, tillfrågades om de planerade fler barn, svarade de nästan identiskt:

– Aldrig i Sverige, inte under de här förhållandena. Och jag kommer att se till att andra tänker efter minst tio gånger innan de skaffar barn, säger Sara.

– Jag kan inte rekommendera att vara gravid och föda barn. Det är ett stort fett nej. Det är ett helvete, säger Maria.

Det de beskriver kallas i forskningen för obstetriskt våld. Det handlar om att vårdpersonal tar kontroll över kvinnors kroppar och reproduktiva processer – genom hierarkisk, förnedrande behandling, överdriven medicinering och patologisering av naturliga processer, bland annat i mödravården. Kvinnan förlorar därmed sin autonomi och möjligheten att själv bestämma över sin kropp och sexualitet, med negativa konsekvenser för hennes livskvalitet, skriver forskarna **Anna Anborn** och **Hafrún Finnbo-gadóttir** på Linnéuniversitetet i en studie från 2022.

Enligt människorättsorganisationen Human Rights Watch, (Saez, 2025), är obstetriskt våld en av de mest utbredda, och samtidigt minst erkända, formerna av könsrelaterat våld, och det drabbar miljontals kvinnor världen över under graviditet, förlossning och eftervård. Svensk forskning visar också att fenomenet förekommer även i Sverige.

Sara

Redan innan förlossningen mötte Sara – som själv är läkare – en vård utan kontinuitet. Under en komplicerad graviditet präglad av återkommande kraftiga blödningar och allvarliga komplikationer möttes hon varje gång av en ny läkare och en ny barnmorska.

– Det var en chock för mig. Mitt första barn föddes i Turkiet, där vi bodde då, och där hade jag samma läkare genom hela graviditeten. Det var min läkare, som jag kände och litade på, som utförde mitt kejsarsnitt. Jag hade komplikationer den gången också, men de förstod och respekterade mig. Här i Sverige var det kaos varje gång, säger hon.

När det väl var dags att föda, blev det inte bättre. Sara fick själv ringa förlossningsavdelningen och övertyga larmoperatören om att skicka henne till sjukhuset.

Och jag kommer att se till att andra tänker efter minst tio gånger innan de skaffar barn.

– Jag ringde förlossningsavdelningen – mitt i fruktansvärd smärta när vattnet gick – och försökte i över trettio minuter övertyga dem att ta emot mig. Personen som svarade trodde mig inte. Jag gillar inte direkt att säga att jag är läkare, men när jag insåg att de inte tog mig på allvar sa jag det: 'Jag är läkare, det här är min andra förlossning, jag vet vad som händer – skicka mig till ett sjukhus!'

Först då upplevde hon att de lyssnade de på henne.

Vid hennes första förlossning i Turkiet hade allt planerats månader i förväg. Läkaren som följt henne genom hela graviditeten var med vid förlossningen, och varje tänkbar komplikation hade uteslutits i förväg. I Sverige väntade en helt annan verklighet. Efter ankomsten till sjukhuset fördes hon först till BB-avdelningen, vilket redan det var fel.

– När barnmorskan såg att förlossningen redan hade börjat och jag skickades snabbt till förlossningsavdelningen.

Sara fick epiduralbedövning och all tänkbar medicin som skulle hjälpa henne att föda. Men barnet kom inte. Hon upprepade gång på gång att hennes första förlossning varit ett kejsarsnitt och att hon ville ha detsamma den här gången. De sa åt henne att fortsätta krysta och uthärda smärtan. Det gick över tjugo timmar, och hon svimmade flera gånger av smärta och trötthet.

– Om det fanns ett ögonblick då jag trodde att jag var nära döden, så var det då.

Till slut, när smärtlindringen helt tappat effekt och efter att ha klippts flera gånger, lyckades Sara krysta ut barnet. De gav henne bebisen, men hon var nära att svimma och bad barnmorskan hålla den. Då såg hon deras ansiktsuttryck förändras och hörde att de äntligen ringde efter en läkare.

Läkaren beslutade om operation. Moderkakan kunde inte avlägsnas på grund av den stora mängden läkemedel Sara fått. Det krävdes flera operationer och dessutom drabbades hon av en allvarlig infektion.

– Jag fick senare veta att andra kvinnor drabbats av exakt samma infektion, eftersom sjukhuset inte höll rent, säger hon.

Sara är inte nådig i sin kritik:

– En slarvig, undermålig kontroll under hela graviditeten, följt av en fruktansvärd förlossningsupplevelse som hade kunnat undvikas med ett kejsarsnitt – men i Sverige lyssnar man inte på gravida kvinnor som skriker av smärta. Det kostade mig tre operationer och satte djupa spår i min psykiska hälsa. Jag säger öppet till alla i min omgivning: föd barn någon annanstans om du har möjlighet. Sverige ska vara ett av världens mest jämställda länder, men när det gäller förlossning bryr sig ingen om kvinnorna. Man skriker efter fler barn för framtiden, men vem i sitt sunda förnuft går igenom det här helvetet? Jag förstår varför folk är så rädda för att bli gravida här, säger hon.

Maria

Maria mötte samma mönster i sin första förlossning som drog ut i över fyra dygn.

– Jag åkte dit första dagen med svår smärta och fick höra att min smärta inte var stark nog. Samma sak hände dag två och dag tre. Jag visste att något var fel i min kropp och jag sa det så många gånger. Det enda jag fick höra var: 'Dina smärtor är inte så starka, du är förstföderska, du är bara nervös.' Jag trodde att jag skulle dö – och det visade sig senare att jag faktiskt var nära att göra det, berättar hon.

Det är den mest förnedrande känslan som finns: att ha outhärdlig smärta och konstant bli tillsagd att allt är bra.

– Det är den mest förnedrande känslan som finns: att ha outhärdlig smärta och konstant bli tillsagd att allt är bra. Jag är ingen hysterisk person, men jag hade inte sovit på fyra dygn på grund av smärtan. Jag höll på att gå sönder.

Inte heller fjärde gången Maria och hennes man återvände till sjukhuset fick hon en ultraljudsundersökning, trots smärtan. I stället beskriver hon hur ett stort antal olika vårdanställda undersökte henne fysiskt utan att fråga om lov:

– Jag kände mig så skamsen och obekväm, och de frågade mig aldrig en enda gång om det var okej.

Efter undersökningarna fick Maria och hennes man vänta i nio timmar – bara för att få veta att det inte fanns någon plats för henne på sjukhuset.

– Min besvikelse och rädsla i det ögonblicket går inte att beskriva. Jag var övertygad om att jag skulle dö, säger Maria och torkar tårarna.

Personalen gav dem en bunt telefonnummer och bad dem själva ringa runt. Flera av numren visade sig vara felaktiga. Till slut fick de klartecken från ett sjukhus en och en halv timmas bilresa därifrån, dit de var tvungna att köra själva eftersom ingen transport kunde ordnas. Marias man, som inte heller hade sovit på fyra dygn, fick stanna bilen på grund av panikattacker under resans gång.

Först framme på sjukhuset genomfördes äntligen ett ultraljud – som avslöjade att barnet legat i sätesläge under en längre tid. Ett akut kejsarsnitt genomfördes inom en kvart.

– Jag var helt slut – känslomässigt, fysiskt och mentalt, säger Maria. Allt stöd jag fick efteråt var när en sjuksköterska sa till min man: 'Håll ett öga på henne, hon mår inte bra' – och antydde att jag höll på att drabbas av en seriös depression. För vad? För att systemet inte tog mig på allvar när jag behövde det som mest.

Efteråt

Sara lämnade förlossningen med ärr, tre efterföljande operationer och en tydlig besvikelse på svensk sjukvård – både som kvinna och som läkare. Idag är hon glad över att ha en frisk flicka, men hon kommer aldrig att glömma den onödiga smärtan, de tre farliga operationerna och den känslomässiga bördan efteråt.

– Jag kan fortfarande inte fatta att det finns ett system som ignorerar modern, både före och efter förlossningen. Efter min första förlossning blev jag regelbundet kontrollerad av min läkare varje vecka. Här fick jag söka vård själv, med nästan 40 graders feber efter en infektion som jag fick på sjukhuset, säger hon.

Maria bär med sig ett år i terapi, år av depression och antidepressiv medicinering som fortsätter än idag. En anmälan till IVO om processen och försummelsen resulterade i 500 kronor i ersättning.

– Det var inte det vi var ute efter, säger hon. Vi ville att någon skulle ta ansvar, inte få 500 kronor – det kändes som ett dåligt skämt. ○